

An Analysis of the Quality of City Entrances in View of Citizens and Travelers (Case Study: Shirvan City)

Mehdi Zanganeh¹

Assistant Professor in Geography and Urban Planning, Hakim Sabzevari University, Sabzevar, Iran

Zohreh Pirzadeh

MA in Geography and Urban Planning, Faculty of Literature and Humanities, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran

Mobina Rajabi

PhD Student in Geography and Urban Planning, Faculty of Literature and Humanities, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran

Received: 25 April 2025 Revised: 30 June 2025 Accepted: 11 August 2025

Abstract

The city entrance, as a showcase of cultural identity and character, represents the unique personality of each city. City gateways, as one of the key components of a city's spatial-physical structure, have often been transformed into fragmented and chaotic spaces with no identity due to the arrangement of incompatible, uncoordinated, and unorganized land uses. This is an applied study with a descriptive-analytical design. The goal is to evaluate the quality of Shirvan city entrances from the perspective of citizens and travelers. Data are collected using both documentary analysis and field methods. In the documentary section, the data for formulating theoretical foundations and research background are obtained by reviewing books, articles, theses, reports, research projects, and statistical yearbooks. Furthermore, to understand physical and visual characteristics and gather the opinions of travelers and visitors, field methods including observation and questionnaires are employed. The data analysis is conducted using descriptive and inferential statistical methods, including mean comparison tests, in SPSS software. Seven variables were examined in this paper: attractive elements and landscapes,

1. Corresponding Author. Email: m.zanganeh@hsu.ac.ir

©2024 The author(s). This is an open access article under the CC BY license:

<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

How to cite this article: Zanganeh, M., Pirzadeh, Z. and Rajabi, M. (2025). An Analysis of the Quality of City Entrances in View of Citizens and Travelers (Case Study: Shirvan City). Journal of Geography and Regional Development, 23(3), 223-255. Doi: 10.22067/jgrd.2025.93181.1553

disturbing elements, respondents' feelings upon entering the city, and the physical characteristics, hospitality, legibility, and distinctiveness. The results obtained from a random sample of 350 people revealed that the quality of the Mashhad entrance is significantly higher than the Bojnurd-Shirvan entrance. The score of the Mashhad-Shirvan entrance was above average in all dimensions, while the Bojnurd-Shirvan entrance, except for legibility and hospitality, was rated below average. The unfitting land uses, such as auto repair shops and disturbing industries, along with a lack of welfare services and irregular advertising billboards, are the main challenges facing the entrances to Shirvan.

Keywords: City Entrance, Quality Assessment, Visitor Perception, Shirvan City.

واکاوی کیفیت ورودی‌های شهرها از دیدگاه شهروندان و مسافران،

مطالعه موردی شهر شیروان

مهدی زنگنه (استادیار جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه حکیم سبزواری، سبزوار، ایران، نویسنده مسئول)

m.zanganeh@hsu.ac.ir

زهره پیرزاده (کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه فردوسی مشهد،

مشهد، ایران)

zohreh.pirzadeh@mail.um.ac.ir

مینا رجبی (دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه فردوسی مشهد،

مشهد، ایران)

rajabi1999.m@gmail.com

چکیده

ورودی شهر، به‌عنوان ویتروینی از هویت و شناسنامه فرهنگی، نمایانگر شخصیت منحصر به فرد هر شهر است. مبادی ورودی شهرها به‌عنوان یکی از اجزای ساختار کالبدی فضایی شهر، با چیدمان کاربری‌های ناسازگار و ناهماهنگ و سازمان‌نیافته به فضایی با ساختار منفصل، فاقد هویت و معشوش مبدل شده است. این پژوهش از نظر هدف کاربردی و از نظر ماهیت و روش توصیفی - تحلیلی است. هدف این پژوهش ارزیابی کیفیت ورودی‌های شهر شیروان از دیدگاه شهروندان و مسافران است. برای گردآوری داده‌های مورد نیاز، از دو روش اسنادی و میدانی استفاده شده است. در بخش اسنادی، با مراجعه به کتاب‌ها، مقالات، پایان‌نامه‌ها، گزارش‌ها، طرح‌های پژوهشی و آمارنامه‌ها، اطلاعات لازم برای تدوین مبانی نظری و پیشینه تحقیق فراهم گردیده است. همچنین، به منظور شناخت ویژگی‌های کالبدی و بصری و جمع‌آوری نظرات مسافران و بازدیدکنندگان، روش میدانی شامل مشاهده و پرسشنامه به کار گرفته شده است. داده‌های گردآوری شده با استفاده از روش‌های آمار توصیفی و استنباطی، از جمله آزمون مقایسه میانگین‌ها و با بهره‌گیری از نرم‌افزار SPSS، تجزیه و تحلیل شده‌اند. هفت متغیر در این پژوهش مورد بررسی قرار گرفت که شامل: عناصر و مناظر جالب و جذاب، عناصر آزاردهنده، احساس پاسخگویان در بدو ورود به شهر و ویژگی‌های

نشریه جغرافیا و توسعه ناحیه ای، سال بیست و سوم، شماره ۳، پاییز ۱۴۰۴، شماره پیاپی ۵۲، صص ۲۵۵-۲۲۳

تاریخ تصویب: ۱۴۰۴/۰۵/۲۱

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۴/۰۴/۱۰

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۲/۰۶

کالبدی، پذیرندگی، خوانایی و تشخیص، است. با نمونه‌گیری تصادفی از ۳۵۰ نفر، کیفیت ورودی مشهد به‌طور معناداری بالاتر از ورودی بجنورد-شیروان ارزیابی شد. ورودی مشهد-شیروان در همه ابعاد بالاتر از حد متوسط و ورودی بجنورد-شیروان، به‌جز خوانایی و پذیرش، زیر حد متوسط ارزیابی شده است. وجود کاربری‌های نامناسب مانند تعمیرگاه‌های خودرو و صنایع مزاحم، به همراه کمبود خدمات رفاهی و تابلوهای تبلیغاتی نامنظم، ازجمله چالش‌های اصلی در ورودی‌های شیروان محسوب می‌شوند.

واژگان کلیدی: شهر شیروان، ورودی شهر، ادراک بازدیدکنندگان، ارزیابی کیفیت.

۱. مقدمه

ورودی‌های شهری به‌عنوان نخستین سطوح تماس و برخورد بصری، نقشی حیاتی در شکل‌گیری تصویر ذهنی از شهر ایفا می‌کنند. این فضاها انتقالی که مرز میان محیط طبیعی خارج شهر و فضای مصنوع درون آن را مشخص می‌سازند (نورایی^۱ و همکاران، ۲۰۱۵: ۱۲۱۴) درواقع ویرتینی از هویت و شخصیت یک شهر محسوب می‌شوند. شهر شیروان به‌عنوان یکی از شهرهای تاریخی استان خراسان شمالی با پیشینه فرهنگی غنی، از این قاعده مستثنی نیست و کیفیت ورودی‌های آن تأثیر مستقیمی بر ادراک مخاطبان دارد.

در بافت تاریخی شهرها، دروازه‌ها نه‌تنها عملکرد دفاعی داشتند، بلکه به‌عنوان عناصری نمادین و هویت‌بخش، تبلور کالبدی فرهنگ و تمدن شهری بودند. این فضاها از سویی نشانگر اقتدار حکومتی و از سوی دیگر بیانگر هنر و معماری بومی هر منطقه به شمار می‌رفتند. باین‌حال، تحولات سریع شهرنشینی در دهه‌های اخیر و توسعه بی‌ضابطه حاشیه‌های شهری، این کیفیت‌های ارزشمند را به‌شدت تحت تأثیر قرار داده است (ثبوتی و همکاران، ۱۳۹۰: ۵۳). نتیجه این روند، ظهور فضاهایی بی‌هویت و یکسان در شهرهایی با پیشینه‌های فرهنگی متفاوت بوده است (بهنود و همکاران، ۱۳۹۴). ماهیت ورودی‌های شهری در عصر حاضر دچار تحولات بنیادین شده است. درحالی‌که در گذشته دروازه‌های شهری عمدتاً در مسیرهای زمینی قرار داشتند، امروزه با توسعه سیستم‌های حمل‌ونقل، فرودگاه‌ها، ایستگاه‌های قطار و پایانه‌های مسافربری به‌عنوان

دروازه‌های جدید شهرها مطرح شده‌اند (ترابی، سیما^۱، ۲۰۱۳: ۵۳). این تحول، نیازمند بازتعریف مفاهیم و استانداردهای طراحی فضایی است. در مورد شهر شیروان، بررسی‌های اولیه نشان می‌دهد که چهار ورودی اصلی این شهر (محورهای بجنورد، اسفراین، فاروج) با چالش‌های متعددی روبه‌رو هستند. فقدان نشانه‌های شهری متمایز، نبود خوانایی فضایی، اغتشاش بصری ناشی از تبلیغات محیطی بی‌ضابطه و ضعف در امکانات رفاهی از جمله این مشکلات محسوب می‌شوند (کثیری بیدهندی و همکاران، ۱۴۰۳: ۱۱).

این در حالی است که شیروان به‌عنوان یکی از مقاصد گردشگری منطقه، سالانه پذیرای تعداد قابل توجهی از مسافران است که اولین برخورد آن‌ها با شهر از طریق همین مبادی ورودی صورت می‌گیرد. کیفیت طراحی این فضاها از چند جنبه حائز اهمیت است؛ نخست آنکه این فضاها به‌عنوان اولین سطح تماس، تصویر ذهنی پایدار از شهر را در اذهان شکل می‌دهند. دوم آنکه این فضاها می‌توانند بیانگر هویت تاریخی و فرهنگی منطقه باشند. سوم آنکه طراحی مناسب آن‌ها به بهبود تجربه سفر و افزایش رضایت گردشگران منجر می‌شود. درنهایت، این فضاها می‌توانند به تقویت حس تعلق مکانی ساکنان کمک کنند (اسدی و همکاران، ۱۴۰۳: ۸). لازم به‌ذکر است که در بسیاری از شهرهای موفق جهان، طراحی ورودی‌های شهری با حساسیت ویژه‌ای انجام می‌شود. این فضاها نه تنها به‌عنوان نقاط عطف شهری عمل می‌کنند، بلکه با بهره‌گیری از المان‌های طراحی هوشمندانه، هم‌زمان عملکردهای مختلفی از جمله جهت‌یابی، اطلاع‌رسانی و ارائه خدمات به مسافران را بر عهده دارند (رحیمی و نقش‌بندی، ۱۴۰۲: ۳۳). در مقابل، ورودی‌های نامناسب می‌توانند تصویری مخدوش و ناخوشایند از شهر ارائه دهند. در این میان، توجه به ویژگی‌های بومی و اقلیمی منطقه در طراحی ورودی‌های شیروان از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. استفاده از عناصر معماری سنتی، توجه به بافت گیاهی منطقه و

انعکاس فرهنگ محلی می‌تواند به ایجاد فضاهایی با هویت متمایز منجر شود (کثیری بیدهندی و همکاران، ۱۴۰۳: ۱۰).

این امر به‌ویژه در شهری مانند شیروان که از جاذبه‌های تاریخی و طبیعی متنوعی برخوردار است، از اهمیت مضاعفی برخوردار است. با توجه به این مسائل، مطالعه حاضر بر آن است تا با بررسی جامع وضعیت موجود ورودی‌های شهر شیروان و تحلیل ادراک کاربران از این فضاها، راهکارهای مناسبی برای ارتقای کیفی آن‌ها ارائه نماید. این پژوهش می‌تواند مبنای مناسبی برای برنامه‌ریزی‌های آتی در زمینه ساماندهی مبادی ورودی شهرها باشد. نوآوری این پژوهش در ارائه رویکردی جامع به طراحی ورودی‌های شهری است که نه تنها به جنبه‌های عملکردی و بصری توجه دارد، بلکه بر پیوند این فضاها با هویت بومی و ارزش‌های فرهنگی منطقه تأکید می‌کند. شگفتی این تحقیق در امکان ارائه مدل‌های طراحی خلاقانه و پایدار است که با کمترین هزینه، بیشترین تأثیر را بر ارتقای کیفیت زندگی شهروندان و تجربه گردشگران داشته باشد.

سؤالات اساسی تحقیق که یافتن پاسخی مستدل و منطقی به آن‌ها هدف اصلی تحقیق را تشکیل می‌دهد عبارتند از:

- از نظر شما عناصر و مناظر جالب و جذاب در ورودی شهر شیروان کدام است؟
- عناصر آزاردهنده از نظر شما در ابتدای ورود به شهر شیروان کدام است؟
- از نظر شما احساس در بدو ورود به شهر شیروان چگونه است؟
- آیا در ارزیابی کیفیت دو ورودی بین نظر مسافران و شهروندان تفاوت معنی‌داری وجود دارد؟

۲. پیشینه پژوهش

در بررسی سیر تحول مطالعات مربوط به ورودی‌های شهری، ملاحظه می‌شود که اکثر مطالعات انجام شده در این زمینه عمدتاً باهدف ارائه ضوابط اجرایی و اصول ساماندهی کالبدی و ترافیکی تدوین شده‌اند. تحقیقات اولیه مانند پژوهش‌های بحرینی و علی‌طالب‌بابلی (۱۳۸۱) و قریب (۱۳۸۲) عمدتاً بر ارتقای کیفی، بصری و عملکردی ورودی شهرها متمرکز بودند و به ارائه الگوهایی برای پیوند فضای شهر با محیط خارج

آن پرداختند. به موازات این مطالعات، پژوهش‌هایی مانند تحقیق طالشی و امیرفخریان (۱۳۸۸) در مشهد به بررسی ساماندهی کاربری‌های شهری و حسین‌زاده‌دلیر و همکاران (۱۳۹۰) در تبریز به مقایسه محورهای ورودی پرداختند که نشان‌دهنده توجه محققان به ابعاد عملیاتی و منطقه‌ای بوده است.

در سال‌های اخیر، شاهد تحول قابل توجهی در رویکردهای پژوهشی هستیم که به تدریج از تمرکز صرف بر جنبه‌های کالبدی و عملکردی فاصله گرفته و به ابعاد ادراکی و ذهنی کاربران توجه بیشتری نشان داده‌اند. رحمانی و همکاران (۱۴۰۰) به مطالعه ورودی شرقی مشهد و زارع و موسوی (۱۴۰۱) به طور خاص به تحلیل عوامل مؤثر بر تصویر ذهنی کاربران پرداختند و دریافتند که عواملی مانند خوانایی فضایی، وجود نشانه‌های شهری و کیفیت منظر نقش تعیین‌کننده‌ای در شکل‌گیری ادراک مثبت دارند. این یافته‌ها با نتایج پژوهش‌های قبلی مانند مطالعه بهنود و همکاران (۱۳۹۴) که بر جنبه‌های ادراکی-عملکردی ورودی‌های مشهد تأکید داشت، همسو است.

تحقیقات جدیدتر با تلفیق رویکردهای مختلف، به بررسی جامع‌تر موضوع پرداخته‌اند. کریمی و نجفی (۱۴۰۲) در مطالعه ورودی اصفهان با رویکرد توسعه پایدار و محمدی و رضوی (۱۴۰۳) با تأکید بر نقش هویت‌ساز ورودی‌ها، نشان دادند که طراحی باید با ویژگی‌های فرهنگی و تاریخی شهر هماهنگ باشد. این یافته‌ها با نتایج پژوهش باقری و امیرمنصوری (۱۳۹۷) که ورودی شهر را عنصری هویت‌ساز می‌دانستند، همخوانی دارد. همچنین، مطالعاتی مانند شریف‌زاده و همکاران (۱۴۰۳) در شیراز و فتح‌اللهی و امینی (۱۴۰۴) در تبریز با استفاده از روش‌های ترکیبی، به بررسی تفاوت‌های ادراکی ساکنان و مسافران پرداخته‌اند که نشان‌دهنده تکامل روش‌شناختی در این حوزه است.

با وجود پیشرفت‌های صورت گرفته، همچنان شکاف تحقیقاتی در زمینه بررسی ادراک کاربران از ورودی‌های شهرهای متوسط مانند شیروان محسوس است. این در حالی است که مطالعاتی مانند ماستیانی و همکاران (۱۳۹۷) در تهران نشان داده‌اند که نیازهای واقعی کاربران ممکن است با تئوری‌های موجود

همخوانی کامل نداشته باشد؛ بنابراین، انجام پژوهش‌های جامع‌تر که هم‌زمان به ابعاد کالبدی، عملکردی و ادراکی با تأکید بر ویژگی‌های بومی و فرهنگی هر منطقه بپردازند، می‌تواند به غنای ادبیات این حوزه کمک شایانی نماید.

ورودی‌های شهری به‌عنوان اولین نقطه تماس و مواجهه با فضای شهر، نقش تعیین‌کننده‌ای در شکل‌دهی به ادراک و تجربه شهروندان و بازدیدکنندگان ایفا می‌کند. همان‌گونه که پاکزاد (۱۳۹۳) اشاره می‌کند، ورودی هر فضا اولین مکانی است که با حضور در آن، خصوصیات کلی فضا، آداب ورود، حدود حریم خصوصی و عمومی و سایر ویژگی‌های محیطی کشف می‌شود. این فضا به‌مثابه مفصلی حیاتی عمل می‌کند که هم در عرصه داخلی و هم در عرصه خارجی شهر نفوذ دارد، به‌طوری‌که ویژگی‌های آن به‌تدریج و با حرکت از بیرون به درون، به ویژگی‌های عرصه داخلی نزدیک‌تر می‌شود و بالعکس.

جغرافیدانان و برنامه‌ریزان شهری براین نکته تأکید دارند که دروازه‌های شهری در نگاه به‌عنوان مدخلی عمل (کارمونا و تایسدل، ۱۳۸۵) می‌کنند که امکان حضور و حرکت در محیط شهری را فراهم می‌سازند. کاربران به‌محض ورود به یک فضای شهری به‌سرعت امکان‌ها، گزینه‌ها و جذابیت‌های آن را شناسایی کرده و براین اساس درباره حرکتی بعدی خود تصمیم‌گیری می‌کنند. این فرآیند ادراکی و رفتاری نشان‌دهنده اهمیت طراحی هوشمندانه ورودی‌های شهری است. از دیدگاه یاراحمدی (۱۳۸۹)، ورودی‌های شهری به‌عنوان لبه‌های شهر، واجد دو بعد متمایز عینی و ذهنی هستند. بعد عینی شامل عناصر طبیعی مانند کوه‌ها، دشت‌ها و رودخانه‌ها و همچنین عناصر مصنوعی مانند بزرگراه‌ها، خطوط راه‌آهن، توده‌های ساختمانی و حصارها می‌شود. در مقابل، بعد ذهنی اگرچه فاقد کالبد فیزیکی است، اما در ذهن شهروندان مرزی نمادین ایجاد کرده و نقاط مختلف شهری را به یکدیگر متصل می‌سازد.

باقری و امیرمنصوری (۱۳۹۷) با نگاهی عمیق‌تر به این موضوع اشاره می‌کنند که خصوصیات کالبدی ورودی‌های شهری به‌شدت متأثر از موقعیت مکانی آن‌هاست، درحالی‌که ویژگی‌های تعاملی آن‌ها در رابطه سه‌جانبه میان شهروندان، محیط طبیعی و شرایط اقتصادی شکل می‌گیرد. این محققان براین باورند که ادراک کارآمد از ورودی‌های شهری مستلزم توجه هم‌زمان به بعد معنایی حضور در کنار بعد فیزیکی است. ازاین‌رو،

معنا بخشی به مناظر شهری و تقویت قابلیت‌های خاطره‌انگیزی در فضاهای ورودی، از عوامل کلیدی در تقویت حس تعلق و حضور فعال در شهر محسوب می‌شوند.

مطالعات اخیر نشان می‌دهند که طراحی ورودی‌های شهری در عصر حاضر با چالش‌های جدیدی مواجه شده است. براساس پژوهش سمیته و همکاران (۲۰۲۳)، فناوری‌های دیجیتال و نشانه‌های تعاملی می‌توانند نقش مهمی در ارتقای تجربه ادراکی کاربران از ورودی‌های شهری ایفا کنند. از سوی دیگر، گزارش سازمان جهانی بهداشت (WHO، ۲۰۲۲) بر لزوم توجه به معیارهای سلامت روانی و کاهش استرس در طراحی فضاهای ورودی تأکید دارد.

ژانگ^۱ (۲۰۲۳) در پژوهشی به بررسی تأثیر نورپردازی هوشمند پویا بر ادراک حسی کاربران از ورودی‌های شهری پرداخته و نشان داده است که این عناصر می‌توانند به‌طور معناداری بر تجربه ورود به شهر تأثیر بگذارند. همچنین، مرکز مطالعات شهری اروپا (۲۰۲۳) در گزارشی تحت عنوان "ورودی‌های شهری در عصر پایداری"، بر ضرورت یکپارچه‌سازی اصول توسعه پایدار در طراحی این فضاها تأکید کرده است. با توجه به مباحث مطرح‌شده، می‌توان نتیجه گرفت که ورودی‌های شهری نه‌تنها از نظر کالبدی، بلکه از منظر ادراکی و معنایی نیز نقش حیاتی در شکل‌دهی به تصویر ذهنی از شهر ایفا می‌کنند. این فضاها به‌عنوان پلی میان محیط طبیعی و مصنوع، امکان اتصال دو گستره متفاوت را فراهم می‌سازند. طراحی موفق ورودی‌های شهری در عصر حاضر مستلزم توجه هم‌زمان به ابعاد کالبدی، ادراکی و پایدار است تا بتواند پاسخگوی نیازهای متنوع کاربران در شرایط مختلف باشد. تفاوت این تحقیق با سایر پژوهش‌ها این است که هم‌زمان هفت شاخص کیفیت ورودی شهرها شامل عناصر جذاب و مناظر زیبا، عناصر آزاردهنده، احساس در بدو ورود شهر، بعد کالبد، بعد پذیرندگی، بعد خوانایی، بعد تشخیص را براساس دیدگاه‌های

1. Zhang

نظریه پردازان حوزه فضاهای شهری در هفت دسته تقسیم‌بندی کرده و بر مبنای دیدگاه شهروندان و مسافران به بررسی کیفیت ورودی محور بجنورد - شیروان، محور شیروان مشهد پرداخته است.

۳. روش‌شناسی پژوهش

۳.۱. روش پژوهش

این پژوهش از نظر هدف کاربردی و از نظر ماهیت و روش توصیفی - تحلیلی و داده‌های مورد نیاز به دو روش اسنادی و میدانی گردآوری شده است. برای تدوین مبانی نظری و همچنین جمع‌آوری داده‌ها و اطلاعات رسمی، روش اسنادی به کار گرفته شده است. در این روش با مراجعه به کتاب‌ها، مقالات، پایان‌نامه‌ها، گزارش‌ها طرح‌های پژوهشی و آمارنامه‌ها، مطالب و اطلاعات مورد نیاز برای تدوین مبانی نظری و پیشینه تحقیق جمع‌آوری شده است. علاوه بر این با توجه به نیاز به ویژگی‌های کالبدی و بصری و همچنین آگاهی از نظر مسافران و بازدیدکنندگان، روش میدانی (مشاهده و پرسشنامه) به کار گرفته شده است. داده‌های گردآوری شده با استفاده از روش‌های آمار توصیفی و استنباطی از جمله آزمون مقایسه میانگین‌ها و با به کارگیری نرم‌افزار spss تجزیه و تحلیل شده است. جامعه آماری از نظر مکانی ورودی‌های اصلی شهر شیروان شامل محور بجنورد - شیروان و مشهد - شیروان است. برای گردآوری داده‌های پرسشنامه‌ای جامعه آماری در این تحقیق کلیه واردشوندگان به شهر شیروان اعم از ساکنان و گردشگران را شامل می‌شود. بر این اساس جامعه آماری نامحدود محسوب شده و براساس فرمول زیر حداقل حجم نمونه ۱۷۱ به دست آمده است (مؤمنی، ۱۳۸۷: ۲۲۱). برای اطمینان بیشتر، تعداد ۱۷۵ نفر از هر ورودی و در مجموع تعداد ۳۵۰ نفر به عنوان نمونه و به صورت تصادفی انتخاب شده‌اند.

$$\sigma \approx \frac{5-1}{6} = 0.667, \quad Z_{\alpha/2} = 1.96$$

$$n = \left(\frac{Z_{\alpha/2} \times \sigma}{\epsilon} \right)^2 = \left(\frac{1.96 \times 0.667}{0.1} \right)^2 \approx 171$$

در این رابطه، Z مقدار احتمال نرمال استاندارد است که براساس احتمال‌های نرمال استاندارد استخراج می‌شود، α سطح خطا، σ انحراف معیار و ϵ دقت موردنظر است.

۲.۳. تعریف عملیاتی متغیرهای تحقیق

متغیرهای مورد استفاده در این پژوهش را می‌توان در سه گروه اصلی دسته‌بندی کرد: گروه اول متغیرهایی که بیان‌کننده ویژگی‌های فردی پاسخ‌گویان است، از جمله جنسیت، سن، وضعیت سکونت و سطح تحصیلات.

گروه دوم متغیرهایی که بخش عمده سؤالات پرسشنامه را به خود اختصاص می‌دهد و نظر پاسخگویان را در مورد ابعاد مختلف ورودی‌ها مورد سنجش قرار می‌دهد. قسمتی از این سؤالات در رابطه با نظر پاسخگویان در مورد مهم‌ترین عناصر جالب و جذاب و همچنین عناصر آزاردهنده و نامناسب مشاهده شده در ابتدای ورود به شهر بوده است. قسمت دوم پرسشنامه که سؤالات آن به صورت بسته طراحی شده است، هر یک از ابعاد مختلف ورودی‌ها در قالب یک مؤلفه تعریف و با چند گویه مورد سؤال قرار گرفته است. این مؤلفه‌ها به شرح زیر است:

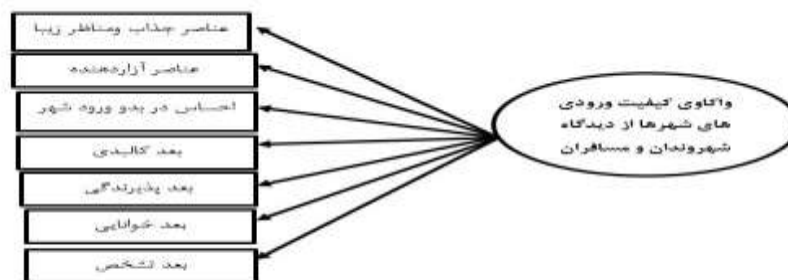
بعد کالبدی، شامل: تناسب و پیوستگی ساختمان‌های ساخته شده در دو طرف، تناسب کاربری‌های مختلف، وضعیت روشنایی مسیر، کیفیت علائم و تابلوهای راهنمایی و رانندگی نصب شده در مسیر، عرض مسیر ورودی و کشش مسیر برای حجم ترافیک عبوری.

مؤلفه پذیرندگی، شامل: زیبایی و جذابیت مناظر طبیعی در دو طرف مسیر، زیبایی و جذابیت نمادها و بناهای ساخته شده در دو طرف مسیر، زیبایی و جذابیت فضای سبز فضای سبز طراحی شده در مسیر ورودی، وجود خدمات و تسهیلات رفاهی و پذیرایی (سرویس بهداشتی، رستوران، سوپرمارکت، اغذیه‌فروشی و ...)، وجود خدمات مرتبط با اتومبیل (پمپ‌بنزین، تعمیرگاه، پارکینگ‌ها و ...).

مؤلفه خوانایی، شامل: هدایت‌کنندگی مسیر، وضوح علائم و تابلوها، حرکت تدریجی از طبیعت به شهر، ظرفیت و کشش ترافیکی مسیر

بعد تشخیص و هویت بخشی شامل: هویت بخشی عناصر ورودی، خاطره انگیز بودن مناظر ورودی، نزدیکی تصورات قبل و بعد از سفر به شهر.

چهارچوب مفهومی و روابط متغیرهای تحقیق در شکل زیر نشان داده شده است:

شکل ۱. چهارچوب مفهومی تحقیق و روابط متغیرهای تحقیق

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۴

۳.۳. قلمرو پژوهش

شهر شیروان در شمال شرقی استان خراسان شمالی و در موقعیت ریاضی ۳۷ درجه و ۵۴ دقیقه عرض شمالی و ۵۸ درجه و ۱۸ دقیقه طول شرقی واقع شده است. این شهر با شهرستان فاروج از شرق، شهرستان بجنورد از غرب، شهرستان اسفراین از جنوب و با کشور ترکمنستان از شمال دارای ۷۵ کیلومتر مرز مشترک است (شکل ۲). شهر شیروان از لحاظ وسعت، ۱۳ درصد و از نظر جمعیت حدود ۱۷ درصد کل جمعیت استان را به خود اختصاص داده است. محدوده مورد مطالعه ورودی‌های اصلی شهر شیروان شامل محور بجنورد - شیروان و مشهد - شیروان است (شکل ۳). از نظر زمانی

پرسشنامه‌های این پژوهش در تعطیلات عید نوروز سال ۱۴۰۴ بین بازدیدکنندگان و ساکنان شهر پر شده است و پژوهش‌های میدانی در فروردین همان سال انجام شده است.

شکل ۲. موقعیت تقسیمات استان خراسان شمالی و شهر شیروان

منبع: اداره راه و شهرسازی شهرستان شیروان، ۱۴۰۴

۴. مبانی نظری پژوهش

ورودی شهر، از دیرباز به عنوان یکی از عناصر بنیادین ساختار شهری، تحت تأثیر عوامل گوناگون، اشکال متنوعی به خود گرفته است. در تمدن‌های باستانی، مکان‌یابی ورودی‌های شهر با اعتقادات سستی گره خورده بود؛ به عنوان مثال، شهرهای چینی براساس باور به جهان مربع شکل و محصور در دیوارها ساخته می‌شدند (مدنی‌پور، ۲۰۱۱: ۱۳). در ایران نیز، دروازه، عنصری مهم و شاخص در فضاهای ورودی شهرهای قدیمی

به‌شمار می‌رفت. این دروازه‌ها که در امتداد جاده‌ها و راه‌های منتهی به شهر قرار داشتند، اغلب جنبه‌ای نمادین داشتند و با نمایان شدن مزارع و باغات اطراف، حس ورود به شهر را در مسافران برمی‌انگیختند (پاکزاد، ۱۳۸۵: ۹). علاوه بر این، دروازه‌های بیرونی و فضای پیرامونی آن‌ها، کارکردهای ارتباطی، نظارتی، امنیتی، اقتصادی و اجتماعی متنوعی نظیر گذران اوقات فراغت، مجازات مجرمان، مبادلات اقتصادی، بدرقه و استقبال را نیز بر عهده داشتند (سلطان‌زاده، ۱۳۷۲: ۴۲). این رویکرد تاریخی نشان می‌دهد که ورودی شهر از همان ابتدا، صرفاً یک گذرگاه نبوده، بلکه مکانی با بار معنایی و کارکردی عمیق بوده است که می‌توان آن را با مفاهیم (هویت مکانی) و (تشخص) مرتبط دانست؛ جایی که اولین تأثیرات و تصورات از شهر شکل می‌گرفته است. در رویکرد راپاپورت، عواملی نظیر ایمنی، امنیت، راحتی، زمان و مکان و شرایط جوی، کیفیت محیط حرکت، زیبایی و جذابیت مسیر در میزان ترجیحات عابر برای استفاده از فضاها تأثیرگذار است و از مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار می‌توان به پیوستگی مسیر پیاده، کوتاهی و جذابیت مسیر، زیبایی و امنیت، ایمنی و راحتی اشاره کرد (مؤیدفر و رفیع، ۱۳۹۷). در تئوری مدل مکان^۱، دیوید کانتر از پیشگامان تحقیقات ادراکی معماری و طراحی شهری، در حیطه نظری خود که به مدل مکان مشهور است، محیط شهری را به مثابه یک مکان از سه بعد به هم متصل «کالبد، فعالیت‌ها و معنا یا تصورات» می‌داند (رحیمی، صبوری، ۱۳۹۶). در تئوری جهان‌شاه پاکزاد: ۱۰ معیار کیفی سنجش فضا معرفی می‌شود که عبارتند از: ۱- میزان پاسخگویی به حضور گروه‌های ویژه (سالمدان، کودکان و غیره) ۲- سرزندگی یا میزان استفاده مرتب و دائمی شهروندان در تمام ساعات شبانه‌روز ۳- میزان پاسخگویی به شخصیت افراد ۴- میزان ایجاد حس تعلق به جامعه و فضا ۵- میزان امکان ایجاد این‌همانی با فضا در فرد یا جامعه ۶- میزان به‌کارگیری حواس مختلف انسان ۷- میزان برانگیختن حس کنجکاوی و کاوش در استفاده‌کننده ۸- میزان کارایی فضا و پاسخگو بودن به نیازها و توقعات افراد ۹- میزان تسهیل مشارکت ۱۰- میزان موفقیت در یادآوری خاطره‌ها (پاکزاد، ۲۰۰۶).

1. Location Model Theory

امروزه، توسعه سریع شهرها و گسترش بی‌رویه آن‌ها، تغییرات چشمگیری در سیمای حومه و حاشیه شهرها ایجاد کرده است. این تحولات، به تداخل نواحی روستایی و عرصه‌های طبیعی با فضای شهری منجر شده و مبادی ورودی شهرها را به ساختاری فضایی و کالبدی منفصل، فاقد انسجام و هویت تبدیل کرده است (بحرینی و همکاران، ۱۳۸۱: ۱۷). در چنین شرایطی، نظریه‌های مربوط به (کیفیت زندگی شهری) و (طراحی منظر شهری) اهمیت ویژه‌ای پیدا می‌کنند. از این منظر، ورودی شهر به‌عنوان اولین تجربه فضایی برای مسافران و بازتابی از کیفیت کلی شهر، باید بتواند انتظارات کاربران را برآورده سازد. به‌طورکلی، نقش و انتظارات از ورودی شهر را می‌توان در سه مفهوم کلیدی پذیرندگی، خوانایی و تشخیص دسته‌بندی کرد که هر کدام با نظریه‌های مرتبط قابل تبیین هستند.

پذیرندگی: نخستین انتظار هر فرد هنگام ورود به شهر، حس پذیرفته شدن و خوشامدگویی است. ایجاد فضایی دلپذیر با حضور عناصر طبیعی و تغییر تدریجی از فضای طبیعی به مصنوع، این حس را تقویت می‌کند. به همین دلیل، پوشش گیاهی در حاشیه جاده‌های ورودی، با محدود کردن دید و کاهش سرعت، به بهبود منظر ورودی کمک می‌کند (پاکزاد، ۱۳۹۳: ۱۲). همچنین، ایجاد باندهای تندرو و کندرو در مسیر ورودی‌ها، امکان دسترسی آسان به خدمات بین‌راهی و کاربری‌های موردنیاز مسافران و ساکنان را فراهم می‌سازد (لنگ، ۱۳۹۸).

خوانایی: در ورودی شهرها، به دلیل حاکمیت سواره، خوانایی مسیر اهمیت ویژه‌ای دارد و به افزایش ایمنی و راحتی مسافران کمک می‌کند. مسیر ورودی باید دارای وضوح کافی بوده و رانندگان را به راحتی هدایت کند. ادامه مسیر باید در روز و شب قابل رؤیت بوده و عاری از موانع دید باشد. نشانه‌های شاخص شهر، اعم از عناصر طبیعی یا مصنوع، باید به‌گونه‌ای قرار گیرند که فرد بتواند موقعیت خود را نسبت به آن‌ها ارزیابی کند (پاکزاد، ۱۳۹۳: ۱۲). استفاده از سامانه‌های اطلاع‌رسانی هوشمند و تابلوهای راهنمای خوانا نیز به ارتقای خوانایی ورودی کمک می‌کند (شولتز، ۲۰۲۰).

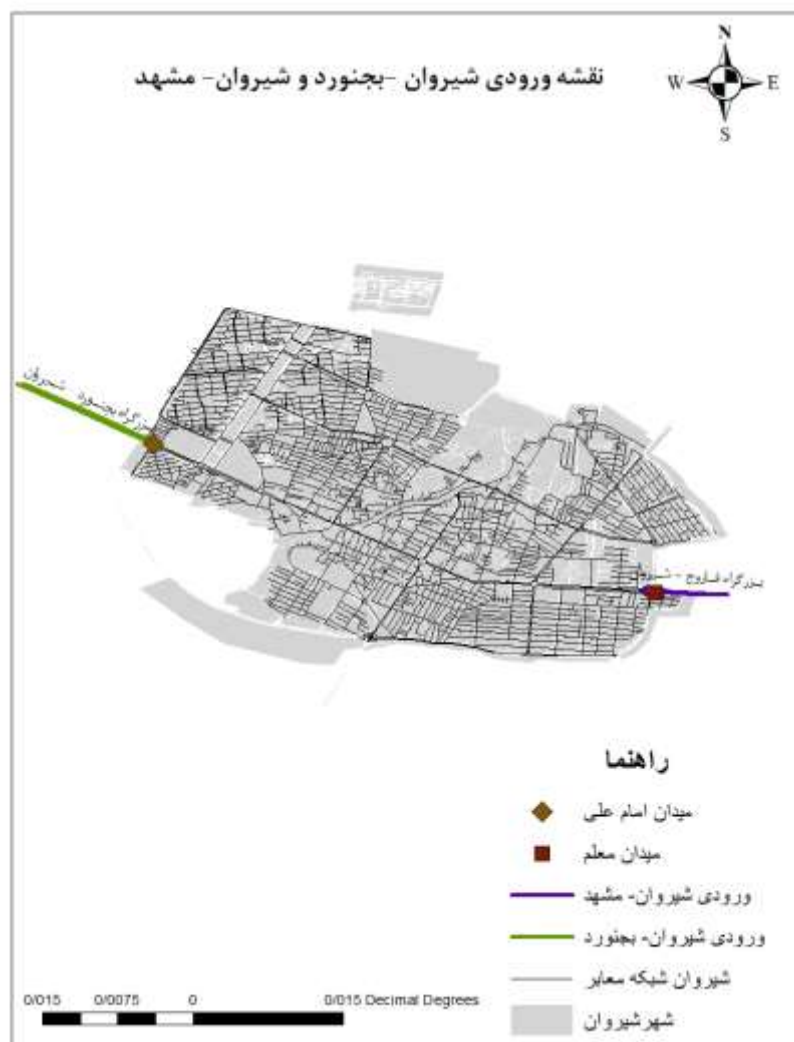
تشخص: یکی از مشکلات اساسی ورودی شهرهای کنونی، عدم تشخص و هویت مستقل آنهاست. الگوهای تقلیدی به کار گرفته شده، پاسخگوی نیازهای متفاوت شهرهای ساحلی، کویری و کوهستانی نیستند. ورودی شهر باید نمایانگر هویت و شخصیت شهر باشد و با ایجاد عناصری نمادین، تصویری متمایز در ذهن مخاطب ایجاد کند. مسافران و ساکنان انتظار دارند که هنگام ورود به شهر، با عناصری روبه‌رو شوند که با تصورات ذهنی آنها از شهر همخوانی داشته باشد. حفظ نقاط خاطره‌انگیز، اعم از بناها یا عرصه‌های طبیعی، به تقویت این تصویر ذهنی کمک می‌کند (پاکزاد، ۱۳۹۳: ۱۲). استفاده از المان‌های بومی، مصالح محلی و هنر منطقه‌ای می‌تواند به ایجاد تشخص در ورودی شهر کمک کند (منتظری، ۱۴۰۰). علاوه بر ابعاد موضوعی یادشده، ورودی شهرها دارای کارکردهای موضعی نیز هستند که از مهم‌ترین آنها می‌توان به کارکرد انتقالی و ارتباطی، کارکرد اجتماعی و اقتصادی، نقش انتقال‌دهنده آگاهی و اطلاعات، کارکرد معرف و شهرنما، نقش توقفگاه، تعریف‌کننده سلسله‌مراتب ورود، جداکننده شهر و حومه و کارکرد فضای مبدل حرکتی اشاره کرد (قوام‌پور، ۲۰۰۶: ۲۵).

۵. یافته‌های پژوهش

۵.۱. یافته‌های حاصل از مشاهده

نتایج مشاهدات میدانی از ورودی شیروان از سمت بجنورد نشان می‌دهد که این ورودی از پذیرندگی مطلوبی برخوردار است. از جمله عناصری که در پذیرندگی این ورودی مؤثر است می‌توان به وجود فضای سبز و باغ‌ها و زمین‌های کشاورزی در بخشی از مسیر این ورودی، وجود امکانات و تسهیلات گردشگری و اقامتی، زیبایی مسیر، پیاده‌روها و ساختمان‌هایی با معماری زیبا اشاره کرد. باوجود این از ویژگی‌های خوانایی در این مسیر می‌توان به پارک ملی گلستان، تپه باستانی ارگ شیروان، مقبره امام‌زاده حمزه رضا در شهر زیارت، وجود تالار پذیرایی مهرپویان، پارک کوثر شیروان و وجود گلخانه‌ها در نزدیکی ورود شهر شیروان اشاره کرد. از طرفی وجود تابلوها و آگهی‌نماهای تبلیغاتی و حجم ترافیک سنگین در ایام خاصی از سال از عوامل تضعیف‌کننده مؤلفه خوانایی در این

مسیر شده است. از ویژگی داشتن انعطاف، می‌توان پیوند شهر زیارت و روستای حسین‌آباد و روستای توریستی زوارم با شهر و وجود کاربری‌های اجتماعی در این مسیر را نام برد. محور شیروان به مشهد از سمت جنوب شرق به شهر وارد می‌شود. در ابتدا آنچه در این ورودی جلب توجه می‌کند زمین‌های خالی، وجود زمین‌های کشاورزی و حضور محیط طبیعی به‌ویژه در سمت راست مسیر است. علاوه بر این عنصر مناسب مسیر، وجود انبوه تالارهای پذیرایی و هتل رضا و باغ تالار نزدیک نیروگاه برق شیروان، فضای سبز و گل‌کاری شده اولین میدان واقع در این مسیر (میدان معلم) تقویت‌کننده پذیرندگی این ورودی است. در مقابل استقرار شهرک صنعتی امیرآباد و وجود انبوه کاربری‌های مرتبط با تعمیرات و خدمات اتومبیل و عدم وجود خدمات پذیرایی و اقامتگاهی عنصر پذیرندگی مسیر را با اختلال مواجه می‌سازد. قرارگیری نسبت مناسب تابلوهای راهنمایی‌وراندگی، شیب مناسب و عدم وجود پیچ‌وخم در مسیر، ویژگی خوانایی این مسیر را تقویت کرده و در مقابل وجود زمین‌های خالی به‌ویژه در اطراف شهرک بسیج، برخی پروژه‌های نیمه‌کاره و وجود انبوه تابلوهای تبلیغاتی تضعیف‌کننده خوانایی مسیر است.

شکل ۳. نقشه کاربری اراضی شهری در محدوده دو ورودی مشهد و بجنورد شهر شیروان

منبع: اداره راه و شهرسازی شهرستان شیروان، ۱۴۰۳

۵.۲. یافته‌های استنباطی

یافته‌های توصیفی داده‌های پرسشنامه‌ای نشان می‌دهد که از مجموع ۳۵۰ نفری که در این تحقیق به‌عنوان نمونه نظر آن‌ها را در مورد دو ورودی مورد مطالعه جویا شده‌ایم، ۶۵ درصد مرد و ۳۵ درصد زن بوده‌اند. دلیل این تفاوت را می‌توان در تفاوت ترکیب جنسی جامعه آماری، به‌ویژه مسافران وارد شده به شهر جستجو کرد. از نظر ترکیب سنی، بیشترین تعداد مربوط به گروه سنی ۲۶-۳۵ سال با ۴۳ درصد بوده است. پس از این گروه، گروه‌های سنی ۳۶-۴۵ سال با ۲۳/۵ درصد و ۱۵-۲۵ سال با ۲۷/۵ درصد پاسخگویان را به خود اختصاص می‌دهند. از نظر سطح تحصیلات، ۳۰ درصد پاسخگویان دارای مدرک فوق‌دیپلم و لیسانس، ۴۱ درصد دیپلم، ۷ درصد راهنمایی و متوسطه و ۲۲ درصد فوق‌لیسانس و دکترا بوده‌اند. از حیث وضعیت سکونت در شیروان، ۴۷ درصد ساکن این شهر و ۵۳ درصد مسافرانی بوده‌اند که از سایر نقاط به این شهر وارد شده‌اند.

عناصر جذاب در ابتدای ورودی شهر از نظر پاسخگویان: یکی از سؤالاتی که برای افراد نمونه طرح شد این بود که عناصر و مناظر جالب و جذاب در ورودی شهر از نظر شما کدام است؟ پاسخ‌ها به این سؤال در جدول زیر خلاصه شده است:

جدول ۱- توزیع فراوانی و درصد فراوانی عناصر جذاب مشاهده شده توسط پاسخگویان

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۴

عناصر جذاب در ابتدای ورودی		شیروان- بجنورد		شیروان- مشهد		کل	
تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
۶۷	۴۹/۱	۴۷	۲۶/۸۵	۱۱۴	۳۶/۸۵		
۱۰	۲/۲	۲۲	۱۲/۵۷	۳۹	۸/۲۸		
۵۹	۴۰/۳	۶۸	۳۸/۸۵	۱۲۷	۳۰/۸۵		
۳۹	۹/۱	۳۱	۲۱/۷۱	۷۰	۲۴		

همان‌گونه که از جدول (۱) قابل مشاهده است جذاب‌ترین عنصر در ورودی شیروان - بجنورد فضای سبز زیبا است که ۴۹/۱ درصد است، این در حالی است که در ورودی شیروان-مشهد مناظر طبیعی زیبا عنوان جذاب‌ترین را با ۳۸/۸۵ درصد به خود اختصاص می‌دهد. مناظر طبیعی زیبا و ساختمان‌های زیبا به ترتیب ۴۰/۳ درصد و ۹/۱ درصد رتبه‌های دوم و سوم را در ورودی شیروان- بجنورد دارند.

در ورودی شیروان-مشهد به ترتیب فضای سبز زیبا ۲۶/۸۵ درصد و ساختمان‌ها زیبا با ۲۱/۷۱ درصد در رتبه‌های دوم و سوم قرار می‌گیرند. در پاسخ به این سؤال که عناصر آزاردهنده از نظر شما در ابتدای ورود به شهر چیست؟ افراد نمونه به شرح جدول زیر پاسخ گفته‌اند.

جدول ۲ - توزیع فراوانی پاسخگویان در دو ورودی شهر در مورد عناصر آزاردهنده در هر دو ورودی

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۴

کل		شیروان-مشهد		شیروان- بجنورد		عناصر آزاردهنده در مسیر ورودی
		درصد	تعداد	درصد	تعداد	
۵۴/۷	۱۰۲	۴۹/۲	۸۴	۵/۵	۱۸	نمای نامناسب ساختمان‌ها
۵۱	۱۰۱	۳۶	۵۱	۳۵/۲	۵۰	به هم ریختگی تابلوهای تجاری و تبلیغاتی
۸/۵۷	۱۸	۲/۱	۱۲	۳/۱۵	۶	پروژه‌های عمرانی نیمه‌کاره
۹۵/۶۴	۱۱۹	۱۰/۱	۲۳	۵۴/۸۵	۹۶	تعمیرگاه‌های اتومبیل
۲/۸۵	۱۰	۲/۷۰	۵	۲/۸۵	۵	صنایع و کارگاه‌های تولیدی

همان‌گونه که از جدول فوق قابل مشاهده است بیشترین عنصر آزاردهنده در ورودی شیروان- بجنورد تعمیرگاه‌های اتومبیل است که ۵۴/۸۵ درصد است، در حالی است که در ورودی شیروان-مشهد نمای نامناسب ساختمان‌ها عنوان آزاردهنده‌ترین عنصر را با ۴۹/۲ درصد به خود اختصاص داده است. تعمیرگاه‌های اتومبیل با ۵۴/۸۵ درصد، به هم ریختگی تابلوهای تجاری و تبلیغاتی با ۳۵/۲

درصد، رده‌های دوم و سوم را برای ورودی از سمت بجنورد دارند. برای ورودی شیروان-مشهد به هم‌ریختگی تابلوهای تجاری و تبلیغاتی ۳۶ درصد و تعمیرگاه‌های اتومبیل ۱۰.۱ درصد در جایگاه دوم و سوم عناصر و مناظر نامطلوب و آزاردهنده قرار می‌گیرند.

جدول ۳- توزیع فراوانی پاسخگویان در دو ورودی شهر براساس احساس در بدو ورود به شهر

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۴

کل		شیروان-مشهد		شیروان-بجنورد		احساس در بدو ورود به شهر
		درصد	تعداد	درصد	تعداد	
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	آرام‌آرام وارد شهر شدم
۳۹/۴۳	۱۴۳	۳۰/۲۸	۵۳	۵۰.۱۴	۹۰	ناگهان خودم در میان شلوغی یافتم
۳۷.۷۱	۱۳۸	۴۸	۸۴	۳۷/۳۴	۵۴	چیز خاصی احساس نکردم
۱۲	۳۱	۱۲	۲۱	۲.۱	۱۰	یادم نیست
۱۰/۸۵	۳۸	۹/۷۱	۱۷	۱۰.۵	۲۱	

همان‌طور که از داده‌های جدول (۳) قابل‌درک است احساس وارد شدن آرام‌آرام در ورودی شیروان-بجنورد ۵۰.۱۴ درصد است، درحالی‌که برای ورودی شیروان-مشهد ۳۰/۲۸ درصد است. وارد شدن ناگهانی برای ورودی شیروان-بجنورد ۳۷.۳۴ درصد و برای ورودی شیروان-مشهد ۴۸ درصد بوده است. به عبارت دیگر مسافرانی که از ورودی شیروان-مشهد وارد می‌شوند بیشتر احساس اینکه به صورت ناگهانی و یک‌دفعه وارد محیط شلوغی شدند را تجربه کرده‌اند.

قبل از تحلیل یافته‌های پرسشنامه‌ها برای بررسی روایی سؤالات پرسشنامه قبل از اقدام به تکمیل کردن آن‌ها، گویه‌های طراحی‌شده برای سنجش مؤلفه‌های مورد بررسی توسط ۸ نفر از متخصصان رشته‌های برنامه‌ریزی شهری و علوم اجتماعی مورد تأیید قرار گرفت. برای اطمینان از

پایایی ابزار سنجش، آزمون پایایی با استفاده از روش آلفای کرونباخ انجام شد. نتایج به تفکیک مؤلفه‌های مورد استفاده برای سنجش کیفیت ورودی‌ها در جدول زیر آمده است.

جدول ۴- ضرایب آلفای کرونباخ به تفکیک مؤلفه

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۴

مؤلفه‌ها	تعداد گویه‌ها	ضریب آلفا	ضریب آلفای کل
کیفیت کالبدی	۶	۰/۷۳۰	۰/۷۸۹
پذیرندگی	۷	۰/۷۲۶	
خوانایی	۶	۰/۷۲۵	
تشخص	۵	۰/۷۵۰	

نتایج نشان می‌دهد که ضریب آلفا در مورد همه مؤلفه‌ها بیشتر از ۰/۷ است که بیانگر پایایی قابل قبول ابزار سنجش یعنی پرسشنامه است. پس از اطمینان از روایی و پایایی ابزار سنجش، ابتدا ویژگی‌های فردی و اجتماعی - اقتصادی پاسخگویان مورد بررسی قرار گرفت.

برای سنجش وضعیت ادراک کیفیت ورودی‌های مورد مطالعه توسط مسافران و ساکنان از آزمون مقایسه میانگین‌ها استفاده شده است. در اینجا ابتدا میانگین نمره گویه‌های تشکیل دهنده هر یک از مؤلفه‌ها از طریق دستور (Compute) محاسبه شده است. سپس با توجه به اینکه سؤالات پرسشنامه در طیف پنج گزینه لیکرت (از رتبه ۱: خیلی کم تا ۵: خیلی زیاد) طبقه‌بندی شده‌اند، مقدار ۳ به عنوان حد متوسط در نظر گرفته شده و میانگین نمونه با آن مقایسه شده است. نتایج این آزمون در جدول زیر با حالت مقایسه‌ای برای هر دو ورودی نشان داده می‌شود.

جدول ۵- نتایج آزمون مقایسه میانگین مولفه های ورودی شهرشیروان

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۴

مؤلفه	ورودی	مقدار حد متوسط=۳		
		میانگین	درجه آزادی	مقدار آماره t
کیفیت کالبدی	شیروان- بجنورد	۲/۹۰	۱۷۴	-۳/۶۵
	شیروان-مشهد	۳/۶۰	۱۷۴	۴/۶۵
پذیرندگی	شیروان- بجنورد	۳/۲۰	۱۷۴	-۴/۰۲
	شیروان-مشهد	۳/۵۴	۱۷۴	۴/۱۲
خوانایی	شیروان- بجنورد	۳/۸۵	۱۷۴	۴/۵۰
	شیروان-مشهد	۳/۵۵	۱۷۴	۴/۷۲
تشخص	شیروان- بجنورد	۲/۲۰	۱۷۴	-۵/۲۳
	شیروان-مشهد	۳/۷۵	۱۷۴	۱۳/۴۶
میانگین کل	شیروان- بجنورد	۲/۹۵	۲۴۹	-۲/۱۵
	شیروان- بجنورد	۳/۷۵	۲۴۹	۹/۴۶

نتایج آزمون مقایسه میانگین‌ها نشان می‌دهد که نمره میانگین در همه مؤلفه‌های چهارگانه کالبدی، پذیرندگی، خوانایی و تشخص در ورودی شیروان از سمت مشهد از دیدگاه مسافران و بازدیدکنندگان بیشتر از حد متوسط است ولی این رقم در مورد ورودی شیروان- بجنورد به‌جز مؤلفه خوانایی که بالاتر از حد متوسط است، در بقیه مؤلفه‌ها کمتر از حد متوسط ارزیابی شده است. برای مقایسه میانگین نظر پاسخگویان در دو ورودی، با توجه به اینکه در فایل داده‌ها نظر پاسخگویان در دو ورودی با دو کد جداگانه از هم تفکیک شده بودند، برای آزمون این فرضیه از آزمون مقایسه میانگین‌ها (حالت مقایسه بین گروهی) استفاده شد. لازم به توضیح است که برای آزمون برابری واریانس‌ها براساس آزمون لون (Levene's Test)، واریانس‌ها در هر دو گروه مساوی فرض شده‌اند. نتایج نشان

داد که میانگین شاخص کل در ورودی از سمت مشهد با رقم ۳.۷۵ به طور معنی داری از میانگین مربوط به ورودی از طرف بجنورد با رقم ۲.۹۵ بالاتر است. به منظور بررسی و مقایسه دقیق تر کیفیت ادراکی دو ورودی از دیدگاه پاسخگویان، میانگین ها به تفکیک هر یک از گویه های تشکیل دهنده مؤلفه های چهارگانه محاسبه شده که نتایج در جدول زیر خلاصه شده است.

جدول ۶- میانگین ابعاد کالبدی مورد سنجش قرار گرفته به صورت جداگانه

منبع: یافته های تحقیق، ۱۴۰۴

مؤلفه ها	گویه های تشکیل دهنده	
	شیروان- بجنورد	شیروان- مشهد
کالبدی	تناسب و پیوستگی ساختمان ها	۲.۵۰
	تناسب کاربری ها	۲.۹۲
	وضعیت روشنایی در شب	۳.۰۷
	یادبودها و مجسمه ها	۳.۳۴
پذیرندگی	جاذبیت منظر طبیعی	۲.۶۳
	زیبایی نمادها و بناها	۳.۸۲
	زیبایی فضای سبز	۳.۹۷
	زیبایی بلوارها، پل ها و میدان ها	۲.۲۰
	خدمات رفاهی و پذیرایی	۳.۰۱
	خدمات مرتبط با اتومبیل	۳
خوانایی	هدایت کنندگی مسیر	۳.۵۱
	وضوح علائم و تابلوها	۳.۲۹
	حرکت تدریجی از طبیعت به شهر	۲.۹۰
	ظرفیت و کشش ترافیکی مسیر	۳.۳۲
تشخص	معرف کارکرد و هویت شهر	۳.۷۹
	خاطره انگیز بودن مسیر	۳.۶۳
	نزدیکی تصورات قبل و بعد سفر	۲.۸۶

داده‌های جدول بالا نشان می‌دهد که میانگین در مورد مؤلفه کالبدی در ورودی شیروان-بجنورد به‌جز گویه وضعیت روشنایی در شب که در حد متوسط است، در بقیه گویه‌ها کمتر از حد متوسط (عدد ۳) است، اما در ورودی از سمت مشهد به‌غیراز گویه تناسب و پیوستگی ساختمان‌ها و تناسب کاربری‌ها که در حد متوسط است در سایر گویه‌ها بیشتر از حد متوسط بوده است. در رابطه با مؤلفه پذیرندگی، در ورودی از طرف بجنورد، گویه جذابیت منظر طبیعی، گویه خدمات مرتبط با اتومبیل بیشتر از حد متوسط و زیبایی فضای سبز و زیبایی بلوارها میدان از نظر پاسخگویان در حد متوسط و ارزیابی‌شده است و سایر گویه‌های تشکیل‌دهنده این مؤلفه پایین‌تر از حد متوسط تشخیص داده‌شده است. در مورد ورودی از سمت مشهد گویه‌های زیبایی نمادها و بناها، زیبایی بلوارها و میدان‌ها و وجود خدمات مرتبط با اتومبیل در حد متوسط و سایر گویه‌ها بیشتر از حد متوسط ارزیابی‌شده است. از بین گویه‌های تشکیل‌دهنده مؤلفه خوانایی در ورودی از طرف بجنورد، گویه‌های هدایت‌کنندگی مسیر، وضوح علائم و تابلوها و ظرفیت و کشش ترافیکی مسیر بیشتر از حد متوسط و گویه حرکت تدریجی از طبیعت به‌سوی شهر در حد متوسط بوده است. یکی دیگر از سؤالات اساسی این پژوهش این بود که در ارزیابی سطح کیفیت ورودی‌های شهر آیا بین دیدگاه ساکنان و بازدیدکنندگان تفاوت معنی‌داری وجود دارد؟ با توجه به اینکه در فایل داده‌ها نظر بازدیدکنندگان و ساکنان با دو کد جداگانه از هم تفکیک‌شده بودند، برای آزمون این فرضیه از آزمون مقایسه میانگین‌ها (حالت مقایسه بین گروهی) استفاده شد. نتایج در جدول زیر نشان داده‌شده است. لازم به توضیح است که برای آزمون برابری واریانس‌ها براساس آزمون لون (Levene's Test)، در مورد همه مؤلفه‌ها واریانس‌ها در هر دو گروه مساوی فرض شده‌اند.

جدول ۷. میانگین نمره شاخص کل و مؤلفه‌های تشکیل دهنده آن به تفکیک دو ورودی

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۴

شاخص‌ها و مؤلفه‌ها	محور ورودی	تعداد	میانگین	آماره t	سطح معنی‌داری
میانگین شاخص کل	ساکنان شیروان	۱۰۰	۳/۴۹۵	-۱/۸۸۸	۰/۰۷۵
	بازدیدکنندگان	۱۰۰	۳/۵۵۰		
میانگین مؤلفه کیفیت کالبدی	ساکنان شیروان	۱۰۰	۲/۵۹	-۱/۰۰	۰/۲۶۲
	بازدیدکنندگان	۱۰۰	۳/۰۷۱		
میانگین مؤلفه پذیرندگی	ساکنان شیروان	۱۰۰	۲/۷۸۰	-۱/۸۶۸	۰/۰۶۳
	بازدیدکنندگان	۱۰۰	۳/۰۶۳		
میانگین مؤلفه خوانایی	ساکنان شیروان	۱۰۰	۳/۲۱۵	-۰/۶۲۰	۰/۵۳۶
	بازدیدکنندگان	۱۰۰	۳/۱۰۴		
میانگین مؤلفه تشخیص	ساکنان شیروان	۱۰۰	۳/۳۸۷	-۰/۷۷۶	۰/۴۳۹
	بازدیدکنندگان	۱۰۰	۳/۴۷۸		

نتایج نشان می‌دهد که با توجه به نزدیک بودن میانگین نظر ساکنان (۳/۴۹۵) و بازدیدکنندگان (۳/۵۵۰) و همچنین نظر به اینکه سطح معنی‌داری آزمون (۰/۰۷۵) کمتر از ۰/۰۵ نیست، می‌توان ادعا کرد که بین نظر ساکنان شیروان و مسافران در رابطه با میانگین نمره شاخص کل کیفیت ورودی‌ها تفاوت معنی‌داری وجود ندارد. این وضعیت در مورد مؤلفه‌های کالبدی، پذیرندگی، خوانایی و تشخیص هم صادق است. به عبارت دیگر می‌توان گفت که بین برداشت و دیدگاه ساکنان شیروان و بازدیدکنندگان غیر ساکن این شهر در مورد ابعاد مختلف کیفیت ورودی‌های این شهر تفاوت معنی‌داری وجود ندارد.

۶. نتیجه‌گیری

توجه به مبادی ورودی شهرها به‌ویژه از جمله شهر شیروان که در مسیر استان خراسان رضوی و استان‌های شمالی کشور قرار دارد از جمله این شهر دارای مکان‌های پارک شیرکوه، آیه ارگ باستانی و همچنین روستاهای

توریستی زوارم و مقبره امامزاده حمزه رضا در نزدیکی شیروان و همچنین دارای چندین هتل از جمله هتل رضا و بیمارستان هاشمی رفسنجانی در کمربندی شیروان - بجنورد و شیروان - مشهد است. ورودی شهرها از این رو حائز اهمیت است که این فضاها، نخستین عرصه‌های شهری هستند که مسافران با آنها مواجه می‌شوند. کیفیت طراحی این ورودی‌ها می‌تواند نقشی بسزا در هویت‌بخشی به شهر و ایجاد تصویری ماندگار و خوانا در ذهن بازدیدکنندگان ایفا کند؛ در مقابل، نابسامانی و بی‌هویتی این فضاها، تأثیری معکوس بر جای خواهد گذاشت. این پژوهش باهدف ارزیابی کیفیت دو ورودی اصلی شهر شیروان (مسیرهای بجنورد-شیروان و مشهد-شیروان) با تأکید بر ابعاد کالبدی، پذیرندگی، خوانایی و تشخیص انجام شده است. ورودی بجنورد-شیروان، به دلیل قرارگیری در مسیر یکی از قطب‌های گردشگری استان خراسان شمالی (شهر بجنورد) و کلان‌شهر مشهد، پذیرای حجم قابل‌توجهی از گردشگران بوده و از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

نتایج حاصل از بررسی‌های میدانی در ورودی شیروان از سمت مشهد نشان می‌دهد که وجود فضای سبز، باغ‌ها و زمین‌های کشاورزی در بخشی از مسیر، تسهیلات و امکانات گردشگری و اقامتی، زیبایی بصری مسیر، پیاده‌روهای مناسب و ساختمان‌هایی با معماری چشم‌نواز، موجب ارتقای سطح پذیرندگی این ورودی شده است. همچنین، وجود خدمات پذیرایی از مسافران در این مسیر، به بهبود این شاخص کمک کرده است. خوانایی این مسیر نیز به دلیل جانمایی مناسب و نصب تابلوهای راهنمایی‌وراندگی و انتقال تدریجی از مناظر طبیعی به فضاهای شهری، در وضعیت مطلوبی قرار دارد. با این وجود، حجم بالای ترافیک در ایام خاصی از سال، از میزان پذیرندگی این مسیر کاسته است. از جمله ویژگی‌های تقویت‌کننده حس تشخیص و عناصر هویت‌بخش در این ورودی می‌توان به استقرار ساختمان‌های شاخصی همچون تالارها، باغ تالارها، هتل جهانگرد، بیمارستان

هاشمی رفسنجانی و نیروگاه اشاره کرد. همچنین، انعطاف‌پذیری با شهر و وجود کاربری‌های اجتماعی در این مسیر، به تقویت این ویژگی کمک کرده است.

در محور شیروان به بجنورد، آنچه بیش از هر چیز به چشم می‌آید، زمین‌های بایر، زمین‌های کشاورزی و حضور پررنگ طبیعت، به‌ویژه در سمت راست مسیر است. علاوه بر این، فضای سبز و گل‌کاری‌شده‌ی میدان امام علی (نخستین میدان در این مسیر)، روستای توریستی زوارم و تالار پذیرایی مهر پویان، ازجمله عوامل تقویت‌کننده پذیرندگی این ورودی هستند. در مقابل، استقرار کارخانه قند شیروان و وجود انبوه کاربری‌های مرتبط با تعمیرات و خدمات خودرو و نبود خدمات پذیرایی و اقامتی، این عنصر را با اختلال مواجه می‌سازد. جانمایی مناسب تابلوهای راهنمایی و رانندگی، شیب مناسب و عدم وجود پیچ‌وخم در مسیر، به تقویت ویژگی خوانایی این مسیر کمک کرده، اما وجود زمین‌های خالی (به‌ویژه در اطراف میدان امام علی، کلانتر ۱۱ شهرستان شیروان)، برخی پروژه‌های نیمه‌کاره و انبوه تابلوهای تبلیغاتی، این ویژگی را تضعیف می‌کند.

نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل داده‌های پرسشنامه‌ها نشان می‌دهد سؤال عناصر و مناظر جالب و جذاب در ورودی شهر از نظر شما کدام است؟ از نظر پاسخ‌دهندگان، ورود شیروان – بجنورد فضای سبز زیبا که ۴۹.۱ درصد است و در ورودی شیروان – مشهد مناظر طبیعی زیبا عنوان جذاب‌ترین با ۳۸.۸۵ درصد رتبه خود اختصاص داده است. ساختمان‌های زیبا، مناظر طبیعی زیبا، به‌عنوان عناصر جذاب ورودی‌ها تلقی می‌شوند. در پاسخ به این سؤال که عناصر آزاردهنده از نظر شما در ابتدای ورود به شهر چیست؟ افراد نمونه به شرح جدول زیر (۴) در مقابل، حضور گسترده دست‌فروشان در اطراف میدان معلم و شلوغی این محدوده در ورودی از سمت مشهد و تعمیرگاه‌های خودرو و نابسامانی تابلوهای تجاری و تبلیغاتی در ورودی از سمت بجنورد، به‌عنوان عوامل آزاردهنده یاد شده‌اند. در مورد احساس ورود به شهر، در ورودی شیروان-بجنورد، ۵۰.۱۴ درصد از پاسخ‌دهندگان اظهار داشته‌اند که احساس کرده‌اند به‌تدریج وارد شهر شده‌اند، درحالی‌که این رقم در ورودی

شیروان-مشهد ۳۰.۲۸ درصد بوده است. در مقابل، ۴۸ درصد از پاسخ‌دهندگان در ورودی از سمت مشهد به این نکته اشاره کرده‌اند که ناگهان خود را در شلوغی شهر یافته‌اند.

تحلیل استنباطی یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که در مجموع، میانگین نظر پاسخ‌دهندگان در مورد ویژگی‌ها و کیفیت کالبدی ورودی شیروان-بجنورد با میانگین ۲.۹۰ در حد کمتر از متوسط و میانگین مربوط به محور شیروان-مشهد ۳.۶۰ بیشتر از حد متوسط بوده است. در این مؤلفه، میانگین نظر پاسخ‌دهندگان در ورودی مشهد-شیروان بیشتر از ورودی از سمت بجنورد بوده است. میانگین نظر پاسخ‌دهندگان در مؤلفه پذیرندگی نیز در ورودی از سمت مشهد به‌طور معنی‌داری از ورودی بجنورد-شیروان بالاتر بوده است. براین مؤلفه به‌جز گویه خدمات مرتبط با اتومبیل که در ورودی از سمت بجنورد رقم بالاتری از ورودی از طرف مشهد را نشان می‌دهد، در بقیه گویه‌ها برعکس است. از نظر خوانایی به‌جز در مورد هدایت‌کنندگی مسیر که میانگین ورودی از سمت مشهد به‌طور قابل‌ملاحظه‌ای از ورودی بجنورد بیشتر است، در سایر گویه‌ها میانگین در ورودی از سمت بجنورد با تفاوت اندکی از رقم مربوط به ورودی از سمت مشهد بیشتر است. در مورد مؤلفه تشخیص در همه گویه‌ها میانگین نمره ورودی از سمت مشهد بالاتر از ورودی از طرف بجنورد بوده است. مقایسه مؤلفه‌های دو ورودی از نظر پاسخ‌دهندگان نتایج نشان داد که میانگین شاخص کل در دو ورودی باهم تفاوت معنی‌داری داشته‌اند (۳.۷۵ در محور مشهد در مقابل ۲/۹۵ در محور بجنورد). به این معنی که میانگین در محور مشهد به‌طور معنی‌داری بیشتر از محور بجنورد بوده است. این نتایج با مشاهدات میدانی مطابقت دارد.

یکی دیگر از سؤالات اساسی این پژوهش این بود که در ارزیابی سطح کیفیت ورودی‌های شهر آیا بین دیدگاه ساکنان و بازدیدکنندگان تفاوت معنی‌داری وجود دارد؟ با توجه به اینکه در فایل داده‌ها نظر بازدیدکنندگان و ساکنان با دو کد جداگانه از هم تفکیک شده بودند، برای آزمون این

فرضیه از آزمون مقایسه میانگین‌ها (حالت مقایسه بین گروهی) استفاده شد. در این رابطه نتایج آزمون مقایسه میانگین‌ها نشان داد که در مجموع و همچنین در هیچ یک از مؤلفه‌های چهارگانه تفاوت معنی‌داری بین نظر ساکنان و بازدیدکنندگان وجود ندارد.

براساس یافته‌های این پژوهش، ورودی‌های شهر شیروان، همچون سایر شهرها، دارای نقاط قوت و ضعفی هستند که بر کیفیت تجربه بازدیدکنندگان و ساکنان تأثیر می‌گذارند؛ درحالی‌که وجود عناصر طبیعی و فضای سبز در برخی از ورودی‌ها، حس خوشایندی را القا می‌کند، وجود کاربری‌های نامناسب مانند تعمیرگاه‌های خودرو و صنایع مزاحم، به همراه کمبود خدمات رفاهی و تابلوهای تبلیغاتی نامنظم، از جمله چالش‌های اصلی در ورودی‌های شیروان محسوب می‌شوند. همچنین، نتایج نظرسنجی‌ها نشان می‌دهد که استفاده از نمادها و المان‌های فرهنگی و تاریخی شهر در ورودی‌ها، می‌تواند به ارتقای هویت و تشخیص این فضاها کمک کند و احساس مثبتی را در بازدیدکنندگان ایجاد نماید. به‌طور کلی، ورودی‌های شهر شیروان نیازمند توجه و ساماندهی بیشتری هستند تا بتوانند به‌عنوان دروازه‌هایی جذاب و به‌یادماندنی، نقش مؤثری در جذب گردشگر و ارتقای هویت شهری ایفا کنند. و از این جهت می‌توان گفت با پژوهش رضایی (۱۳۹۷) هم راستا است؛ زیرا یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که گردشگران، کیفیت ورودی‌های شهر یزد را از نظر شاخص‌های مورد نظر در حد متوسط ارزیابی کرده‌اند؛ به‌طوری‌که هیچ کدام از ورودی‌ها به بازخوانی هویت شهر نمی‌پردازند و در مقایسه سه ورودی با یکدیگر، ورودی یزد کرمان از نظر گردشگران در سطح پایین‌تری قرار دارد. پژوهش زارنجی و همکاران (۱۴۰۲) نتایج به‌دست آمده حاکی از آن است در بین ورودی‌های مورد مطالعه ورودی تهران- اردبیل وضعیت مطلوبی نداشته و در سطحی نامساعد به سر می‌برد. لازم است این ورودی در اولویت مداخله برنامه‌ریزان و مدیران شهری قرار گیرد. پژوهش براتی و همکاران (۱۳۹۵) براساس نتایج به‌دست‌آمده زیبایی، خوانایی و اثر معرفی شهر، سه معیار اصلی نماد ورودی اصلی یک شهر است. عمده ضعف موجود در ورودی شهر قزوین، عدم ارتباط این سه معیار با هویت شهر است. پژوهش جمالیان و همکاران (۱۴۰۳) با این تحقیق در یک

راستا است؛ زیرا نتایج پژوهش بیانگر آن است که ورودی دروازه قرآن با حفظ ویژگی‌های هویتی خود، توانسته حس تعلق و آشنایی شهروندان و مسافران را تقویت کند. به‌ویژه، هم‌جواری‌های ورودی با بافت شهری اطراف و نحوه استقرار آن در منظر شهری، نقش برجسته‌ای در ایجاد خاطرات جمعی و تقویت هویت شهری شیراز دارد. پژوهش باقری و منصوری (۱۳۹۷) متفاوت از این پژوهش است؛ چراکه آنها به این نتیجه رسیده‌اند که ورودی، درچه‌ای برای ادراک منظر شهر است و عنصری است صرفاً جهت ایجاد هویت مستقل برای منظر شهری؛ درحالی‌که ادراک ورودی نیاز به توجه به بعد معنایی حضور در کنار بعد فیزیکی نیز دارد. در این پژوهش تأکید شده که ورودی ضمن تشخیص کالبدی، لازم است تا تشخیص معنایی نیز داشته باشد.

۷. پیشنهادها

- براساس نتایج از این پژوهش و با شناختی که از نقاط قوت و ضعف موجود در کیفیت دو ورودی مورد مطالعه حاصل شد، برای بهبود و ارتقاء کیفیت آن‌ها پیشنهادهایی به شرح ذیل ارائه می‌گردد:
- توسعه فضای سبز و ایجاد منظر طبیعی: با توجه به اهمیت فضای سبز در ارتقای پذیرندگی ورودی‌ها، پیشنهاد می‌شود که نسبت به توسعه فضای سبز، کاشت درختان بومی و ایجاد مناظر طبیعی در حاشیه ورودی‌های شهر شیروان اقدام شود.
 - ایجاد امکانات رفاهی و خدماتی: احداث سرویس‌های بهداشتی مناسب، نمازخانه، استراحتگاه و سایر امکانات رفاهی و خدماتی در ورودی‌های شهر، می‌تواند به افزایش رضایت بازدیدکنندگان و مسافران کمک کند.
 - بهبود سیستم حمل‌ونقل و ترافیک: ایجاد مسیرهای ویژه برای دوچرخه‌سواری و پیاده‌روی، ساماندهی ایستگاه‌های حمل‌ونقل عمومی و مدیریت ترافیک، می‌تواند به بهبود دسترسی و

کاهش ترافیک در ورودی‌های شهر کمک کند. با اجرای این پیشنهادها، می‌توان ورودی‌های شهر شیروان را به فضاهایی جذاب، هویت‌مند و کارآمد تبدیل کرد که نقش مؤثری در جذب گردشگر، ارتقای هویت شهری و بهبود کیفیت زندگی ساکنان ایفا می‌کنند.

• بهبود روشنایی و نورپردازی: طراحی و اجرای سیستم روشنایی مناسب و نورپردازی جذاب در ورودی‌های شهر، می‌تواند به بهبود ایمنی و زیبایی این فضاها در شب کمک کند.

• طراحی و نصب المان‌های معماری و نمادهای فرهنگی و تاریخی شهر شیروان در ورودی‌ها، می‌تواند به ارتقای هویت و تشخیص این فضاها کمک کند و احساس مثبتی را بازدیدکنندگان ایجاد نماید. به‌طور مثال، استفاده از آلمان‌های مرتبط با صنایع دستی شیروان، موسیقی محلی و آداب رسومی محلی می‌تواند در این زمینه مؤثر باشد.

• انتقال مشاغل مرتبط با تعمیرات اتومبیل به لایه دوم مسیر ورودی شیروان-بجنورد و همچنین استفاده بیشتر از نمادها و مجسمه معرف هویت و تاریخ شهر در این ورودی برای کاهش مناظر نامطلوب و آزاردهنده.

• تسریع روند طراحی و جایگذاری بیشتر نشانه‌ها و نمادها قبل از رسیدن به شهر در ورودی مشهد - بجنورد.

کتابنامه

۱. اسدی، ف؛ مبارکی، ا؛ و سامی، ا. (۱۴۰۳). ارزیابی وضعیت کیفیت محیط شهری، مورد مطالعاتی: نواحی ۲ و ۳ شهر مراغه. معماری و شهرسازی آرمان‌شهر، ۱۷(۴۸)، ۱-۱۴.
۲. براتی، ن؛ و نجفی‌تروجنی، ن. (۱۳۹۵). ارزیابی نماد ورودی شهرها بر مبنای مؤلفه‌های کالبدی طراحی مطالعه موردی: نماد ورودی شرقی شهر قزوین. فصلنامه علمی پژوهشی مطالعات شهری، ۵(۱۹)، ۸۱-۹۱.
۳. باقری، ی؛ و منصوری، ا. (۱۳۹۷). ورودی شهر به مثابه عنصری جهت ایجاد هویت مستقل برای منظر شهری. نشریه باغ نظر، ۱۵(۶۰)، ۵-۱۴.

۴. بحرینی، س؛ و علی طالب‌بابلی، ن. (۱۳۸۲). تدوین اصول و ضوابط طراحی محیطی ورودی شهر. *فصلنامه محیط‌شناسی*، ۲۹ (۳۱)، ۱۳-۳۶.
۵. پاکزاد، ج. (۱۳۸۶). *راهنمای طراحی فضاهای شهری در ایران*. چاپ دوم. تهران: وزارت مسکن و شهرسازی، معاونت شهرسازی و معماری.
۶. پاکزاد، ج. (۱۳۹۳). *مبانی نظری و فرایند طراحی شهری*. تهران: انتشارات شهیدی.
۷. جمالیان، س؛ پروا، م؛ و نصر، ط. (۱۴۰۳). واکاوی عوامل معماری مؤثر بر بازتولید هویت در ورودی‌های شهری (مطالعه موردی دروازه قرآن شیراز). *فصلنامه علمی پژوهشی مدیریت شهری و روستایی*، ۲۳ (۷۵)، ۲۳-۸.
۸. ترابی، ز؛ و سیما، ی. (۱۳۹۳). طراحی ورودی شهر با رویکرد هویت‌بخشی به فضای شهری نمونه موردی: ورودی شرقی شهر زنجان. *نشریه مدیریت شهری*، ۳۶ (۱۳)، ۸۳-۱۰۴.
۹. ثبوتی، ه؛ و سیما، ی. (۱۳۹۰). اثرات نامطلوب ورودی‌های شهر در ایران و ضرورت اصلاح آنها. *مجله مهندسی عمران شریف*، ۲۷ (۳)، ۵۳-۶۵.
۱۰. چوساز، س؛ و حسین‌زاده‌دلیر، ک. (۱۳۹۰). تحلیل مقایسه‌ای محورهای ورودی منطقه بزرگ شهری تبریز. *نشریه جغرافیا و برنامه‌ریزی*، ۱۶ (۳۶).
۱۱. رحیمی، ا؛ و نقش‌بندی، س. (۱۴۰۲). ارتقای کیفیت محیطی ورودی شهرها با توجه به دیدگاه مردم نمونه پژوهش: ورودی‌های شهر سقز. *جغرافیا و برنامه‌ریزی محیطی*، ۳۴ (۱)، ۱-۲۴.
۱۲. رضایی، م. (۱۳۹۷). بررسی کیفیت کالبدی و عملکردی مبادی ورودی شهر یزد از نظر گردشگران. *فصلنامه شهر پایدار*، ۱ (۲)، ۱۱۳-۱۲۸.
۱۳. رحیمی، ل؛ و صبوری، ص. (۱۳۹۶). امنیت زنان در فضاهای عمومی شهری و بررسی عوامل فیزیکی مؤثر بر آن (نمونه موردی: پارک ائل‌گلی تبریز). *مطالعات اجتماعی روان‌شناختی زنان*، ۱۵ (۴)، ۷۷-۲۹.

۱۴. زارنجی، ژ؛ یزدانی، م. ح؛ خاک‌زند، م؛ و ولایتی، ش. (۱۴۰۲). ارزیابی مؤلفه‌های کالبدی- محیطی منظر شهری در فضاهای ورودی شهر اردبیل. *جغرافیا و روابط انسانی*، ۶(۱)، ۳۴۸-۳۶۵.
۱۵. سلطان‌زاده، ح. (۱۳۷۲). *فضاهای شهری در بافت‌های تاریخی ایران*. تهران: شرکت توسعه فضاهای فرهنگی.
۱۶. شولتز، ک. (۲۰۲۰). *طراحی سیستم‌های اطلاع‌رسانی شهری*. (پارسی. ح. ر؛ و محمدی. م، مترجمان). تهران: انتشارات سیمای شهر.
۱۷. طالشی، م؛ و امیرفخریان، م. (۱۳۸۷). ساماندهی کاربری‌های شهری در ورودی کلان‌شهرهای منطقه‌ای (نمونه: منطقه ۷ کلان‌شهر مشهد). *فصلنامه جغرافیا*، ۱۹(۱۸)، ۹۹-۱۱۹.
۱۸. قریب، ف. (۱۳۸۲). ضوابط ساماندهی و معیارهای طراحی شهری برای مبادی ورودی شهرها، *مجله هنرهای زیبا*، ۱۵(۱۵)، ۲۸-۴۱.
۱۹. کثیری‌بیدهندی، ح؛ ارمغان، س؛ و آزادبخت، ب. (۱۴۰۳). ارائه الگوی مبلمان شهری در ارتقاء کیفیت زندگی منطقه ۲ تهران با تأکید بر ابعاد فرهنگی- اجتماعی. *فصلنامه جغرافیا (برنامه‌ریزی منطقه‌ای)*، ۱۳(۵۳)، ۵۳۲-۵۴۸.
۲۰. لنگ، ج. (۱۳۹۸). *آفرینش فضاهای شهری*. (حائری. م. ر، مترجم). تهران: انتشارات آرمان‌شهر.
۲۱. ماستیانی، م؛ شیخی، م؛ و دانشپور، ع. (۱۳۹۷). بررسی تطبیقی الزامات ساماندهی کالبدی- فضایی مبادی ورودی شهرها از دیدگاه گروه‌های استفاده‌کننده از آن‌ها با مدل مکان پایدار، مورد مطالعاتی: جنوب شرق تهران. *نشریه معماری و شهرسازی آرمان شهر*، ۲۳، ۲۵۱-۲۶۴.
۲۲. منتظری، م. (۱۴۰۰). *طراحی شهری بومی: رویکردی نو به هویت و اصالت در طراحی شهری*. تهران: انتشارات دانشگاه هنر.
۲۳. مؤمنی، م. (۱۳۸۷). *تحلیل‌های آماری با استفاده از SPSS*. تهران: انتشارات کتاب نو.
۲۴. مؤیدفر، س؛ و رفیع، س. (۱۳۹۷). برنامه‌ریزی ایجاد فضاهای امن شهری با تأکید بر توسعه گردشگری (مطالعه موردی: بافت تاریخی میند). *مجله جغرافیا و توسعه فضای شهری*، ۵(۱)، ۱۳۱-۱۵۲.

۲۵. یاراحمدی، س. (۱۳۸۹). لبه‌های شهری؛ بررسی نقش لبه‌ها در تحقق اهداف منظر. *نشریه منظر، ویژه منظر شهری*، ۲(۱۱)، ۳۰-۳۷.

26. Carmona, M., & Tiesdell, S. (2011). *Urban Design Reader*. New York, Elsevier: 263-307.
27. Noraei, S., Shekarforoush, Z. S., & Hesari, B.A. (2015). City Entrance as Suitable Potentials to Gain Identity: A Case Study in West Entrance of Bojnoord, Cumhuriyet University Faculty of Science, *Science Journal (CSJ)*, 36, 4.
28. Smith, J. A., Jones, B. C., & Davis, K. L. (2023). The impact of digital technologies and interactive signage on user experience. *Journal of Applied Technology*, 15(2), 123-145.
29. Torabi, Z., & Sima, Y. (2013). Urban Identity in the Entrance of City. *International Journal of Architecture and Urban Development*, 3(4), 47- 54.
30. *World Health Organization*. (2022). Global report on healthy workplaces. <https://www.who.int/publications/i/item/9789240052734>